

## Utbildningsinspektion i Slättaskolan, förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

### UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

### Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen inriktas mot sex områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sex områdena, som granskas utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

#### Resultaten:

1. Kunskaper, utveckling och lärande

#### Verksamheten:

2. Arbetsmiljö och delaktighet
3. Pedagogisk verksamhet och undervisning
4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

#### Förutsättningarna:

5. Tillgång till utbildning och omsorg
6. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning och stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga författningar. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut, riktat till huvudmannen, angående förbättrings- och kritikområden.

## Genomförandet av inspektionen i Slättaskolan

Skolverket sände den 18 november 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Slättaskolan har bestått av undervisningsråden Per-Olof Artberg och Susanna Åhgren. Besök i Slättaskolan genomfördes den 3-4 maj 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

### Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Slättaskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Slättaskolan genomfördes formella intervjuer med rektorerna och urval av lärare, elever och föräldrar. Lektioner i nästan alla klasser besöktes. Under besöket fördes också samtal med elever och vuxna som inspektörerna mötte i lektionssalar och korridorer.

## Beskrivning av skolan/rektorsområdet

| Slättaskolan  | Antal barn/elever |
|---------------|-------------------|
| Förskoleklass | 44                |
| Grundskola    | 350               |
| Särskola      | 2                 |

Utbildningen vid Slättaskolan i skoldistriktet Varpan omfattar förskoleklass och grundskola årskurs 1–6. Denna rapport innefattar inspektion av förskoleklass och grundskola. Slättaskolan har visserligen också en grupp elever som går i särskolan men inspektionen av särskoleverksamheten behandlas i en separat rapport.

I anslutning till skoldagen erbjuds fritidsverksamhet. Eleverna bor i närområdet.

Skolan är organiserad i fyra pedagogiska enheter, vardera från förskoleklass till årskurs 6. Det finns två rektorer som vardera ansvarar för två enheter. Eleverna och den pedagogiska personalen arbetar i arbetslag och eleverna är placerade i ålderblandade grupper; F–3, 4–6 F–2, 3–4 och 5–6. Skolan deltar i försöksverksamheten med utbildning utan timplan i grundskolan.

Skolans huvudbyggnad är från 1975 och en större renovering genomfördes 1994. Skolans övriga två byggnader för undervisning ligger inom skolgårdsområdet.

## Bedömning

### 1. Kunskaper, utveckling och lärande

I kursplanerna anges vilka kunskapsmål eleverna skall uppnå i olika ämnen.

I Slättaskolan följer lärarna elevernas kunskapsutveckling på olika sätt. Eleverna i förskoleklassen och grundskolan har flera typer av planeringsböcker. I förskoleklassen testas barnen efter varje moment. I grundskolan genomför lärarna prov och andra typer av tester på eleverna. En del lärare använder också Skolverkets diagnostiska material för eleverna i årskurs 2. Enligt skolans kvalitetsredovisning har resultaten där inte skilt sig från vad läraren före provet ansåg att eleven kunde. De nationella proven i årskurs 5 genomförs av alla.

Enligt uppgift från skolan har 90 procent av eleverna årskurs 5 våren 2004 uppnått målen i svenska, 95 procent i matematik och 100 procent i engelska. Resultaten vid de nationella ämnesproven är i stort sett desamma. 88 procent av eleverna i årskurs 5 uppnådde målen i samtliga ämnen. Inspektörerna bedömer att skolans resultatredovisning är bra.

Enligt läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) skall skolan ansvara för att eleverna får de kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem. Skolan skall, förutom att ge utrymme för olika kunskapsformer såsom fakta, förståelse, färdigheter och förtrogenhet, stimulera eleverna att finna egna uttryckssätt att gestalta sina kunskaper och erfarenheter.

Eleverna berättar att det för det mesta är roligt att gå till skolan och inspektörerna upplever att många elever känner lust att lära. De beskriver hur de arbetar med sina planeringsböcker och att de får vara med och påverka vilka moment de skall göra i undervisningen. Graden av inflytande skiljer sig emellertid åt beroende på vilken lärare eleven har och vilket ämne som undervisas i (belyses mer i avsnitt 3 nedan). Skolan bör försäkra sig om att alla elever ges goda möjligheter till att planera och påverka sin utbildning. Elevernas kunskaper om målen varierar men de synes ha kännedom om skolans konkretiserade mål i svenska, matematik och engelska. I utvecklingssamtalen diskuteras alla ämnen men inspektörerna erfar att tillräcklig kännedom om målen ändå saknas i många ämnen och att skolan därför ytterligare kan utveckla arbetet med att för eleverna tydliggöra målen för utbildningen.

Enligt läroplanen skall eleven fostras till att omfatta vårt samhälles grundläggande demokratiska värderingar.

Inspektörerna besöker lektioner där eleverna har ett gott förhållningssätt till varandra. Genom olika insatser arbetar skolan för att förmedla grundläggande demokratiska värderingar. Eleverna berättar att de känner sig trygga i skolan. Enligt skolans egna utvärderingar visar eleverna också ett stort intresse för att vara ordförande och sekreterare i klass- och elevråd.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att resultaten av elevernas kunskaper, lärande och utveckling är gott.

## 2. Arbetsmiljö och delaktighet

I Slättaskolan deltar eleverna i formaliserat elevinflytande genom klassråd, enhetsråd och elevråd. I klassråden diskuterar eleverna klassresor, disco, materialönskemål och frågor som skall tas upp i enhetsrådet. Frågor kring undervisningens innehåll och utformning diskuteras inte. Diskussioner kring den psykosociala miljön förs mer sporadiskt. Klassrådets kvalitet är dock skiftande enligt många elever. Det kan lätt bli flamsigt eller att läraren använder tiden för att förmedla information. (Se vidare nedan i avsnitt 3)

De två enhetsråden är organiserade utifrån vilket arbetslag eleverna tillhör och då årskurserna 1–6. Rektorerna är med i sina respektive enhetsråd. I elevrådet som representerar hela skolan medverkar elever från årskurserna 5 och 6. Elevrådet, vid vilket båda rektorer deltar, tar upp frågor som rör hela skolan eller frågor som enhetsråden inte kan lösa. Som resultat av elevrådets arbete finns nu klockor i omklädningsrummen och utbyggt internet. Andra önskemål som basketkorgar, pingisturning, förändringar på skolgården har inte kunnat tillgodoses. Enligt eleverna beror detta allt som oftast på att insatserna enligt ledningen kostar pengar.

Enligt elevrådet kommer eleverna till tals i de olika råden och även de yngsta eleverna vågar prata och framföra sina synpunkter. Inspektörerna bedömer sammantaget att arbetet i de demokratiska formerna fungerar väl. Skolan kan emellertid förbättra arbetet så att eleverna bibehåller sin vilja till ansvar och inflytande över skolmiljön.

För att förebygga kränkande behandling arbetar skolan med kamratstödjare, kompisamtal, hemlig kompis och massage. I intervjuer framkommer att de olika arbetslagen i varierande utsträckning lyckas förebygga kränkningar. Inspektörerna vill poängtera att skolan behöver verka för ett gemensamt förhållningssätt i enlighet med läroplanen.

Skolans handlingsprogram mot kränkande behandling omfattar enbart mobbning och inte det vidare begreppet kränkande behandling. Programmet bör på denna punkt omarbetas och tydliggöras. Inspektörerna anser också att skolan ytterligare kan tydliggöra att handlingsprogrammet omfattar alla i skolan, såväl vuxna som elever. Elevrådet har arbetat fram en förenklad version av handlingsprogrammet och varit med i framtagandet av skolans folder om hur ”vi vill ha det på vår skola”. I intervjuer framkommer ändå att eleverna har olika trivselregler beroende på vilket arbetslag de tillhör. Enligt inspektörerna finns anledning för skolan att se över sina riktlinjer och handlingsprogrammet bör omarbetas utifrån ovanstående synpunkt.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att Slättaskolan arbetar väl med arbetsmiljö och delaktighet. Skolans handlingsprogram bör dock utvecklas enligt ovan.

### 3. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Slättaskolan har utarbetat konkretiseringar av kursplanerna som innefattar uppnåendemålen i årskurs 3 och 6. Dessa är föremål för omarbetning. I övrigt finns det en arbetsplan och andra dokument som beskriver hur skolan valt att arbeta och vilket ansvar som tillkommer vem.

De lektioner som inspektörerna besöker är av skiftande kvalitet. I ett klassrum sitter några elever och läser medan några andra städar bänkarna eller sitter och småpratar. I ett annat klassrum får eleverna välja eget arbete tre gånger i veckan och då väljer de mellan tyst läsning, matematikuppgift eller någon uppgift i svenska. I ett tredje klassrum arbetar eleverna med eget arbete, först med matematik för att därefter gå över till svenska. Eleverna arbetar såväl enskilt som i grupp och det råder oro i klassen. I en klass väntar flera elever på hjälp från läraren. När hjälpen inte kommer sitter de bara och väntar utan att arbeta. I ytterligare lektionsbesök ser inspektörerna hur förskoleklassen och elever i grundskolan har en gemensam aktivitet. I årskurs 4–6 arbetar eleverna i block, där flera ämnen integreras med varandra. Arbetet består av temaarbeten där läraren klargör vad eleverna skall gå igenom och vad eleverna skall kunna när arbetet är klart.

Inspektörerna uppfattar i intervjuer och i skolans kvalitetsredovisning att eleverna anses ha en hög grad av inflytande. Inspektörerna bedömer emellertid, utifrån intervjuer och observationer, att inflytandet ofta handlar om att eleverna får välja i vilken ordning de vill arbeta med olika uppgifter. Uppgifter består oftast av läs- och skrivuppgifter. Inspektörerna konstaterar att ansvar för det egna lärandet mer består i att utföra arbetsuppgifter än att eleverna har inflytande över innehållet i uppgiften. En hel del elever synes tycka att undervisningen inte är tillräckligt utmanande och varierad. Inspektörerna ser några goda pedagogiska exempel men anser ändå att skolan bör bli bättre på att synliggöra elevinflytandet för eleverna så att de därmed också kan påverka sitt eget sätt att lära. På så sätt kan varierande arbetssätt och arbetsformer utvecklas som främjar lärandet. (Se även ovan avsnitt 1 om elevinflytande och nedan i avsnitt 4 om ansvaret för pedagogisk samsyn.)

Genom enkäter har eleverna möjlighet att lämna synpunkter. I övrigt framkommer att en del elever får utvärdera undervisning, medan andra inte får den möjligheten. Vissa elever menar också att lärarna skulle kunna motivera dem mer i lärandet än vad de gör. Dessa uppgifter från eleverna är enligt inspektörerna viktiga när skolan skall diskutera hur elevinflytandet kan stärkas.

Rutiner för den specialpedagogiska verksamheten är omfattande. Stöd ges till de elever som behöver det. Inspektörerna uppfattar i intervjuerna att elever får det stöd de behöver. Skoldistriktet har också ett gemensamt stödteam som diskuterar och utreder svårigheter i skolarbetet.

I utvecklingssamtalen diskuteras alla ämnen och elevernas trivsel. I övrigt ges information i t.ex. veckobrev.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att skolans pedagogiska verksamhet är av godtagbar kvalitet. Elevernas inflytande i det egna lärandet bör

dock förbättras. Mer varierade arbetsformer och arbetssätt som främjar lärandet kan också utvecklas. Den pedagogiska samsynen bör öka.

#### **4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete**

Slättaskolan leds av två rektorer som gemensamt har ett övergripande ansvar. Skolan är uppdelad i enheter och varje enhet utgör ett arbetslag. Tre arbetslag (lag A, B och C) arbetar med förskoleklassen till årskurs 6. Ett annat arbetslag består enbart av lärare i de praktisk-estetiska ämnena. Övriga lag/enheter ansvarar för områden, bland annat särskolan, som inte ingår i underlaget till denna rapport. Arbetsplanen poängterar arbetslagens ansvar för att ge eleverna möjligheter att nå målen.

Den ena rektorn, som tillträdde sin tjänst i januari 2005, ansvarar för arbetslag A, B och praktiskt-estetiska ämnena medan den andra rektorn ansvarar för lag C och särskolan. Båda ansvarar också för det fritidshem som ligger i anslutning till respektive arbetslag. Visst administrativt stöd får rektorerna centralt inom skoldistriktet. Enligt lärarna är ansvarsfördelningen tydlig men intervjuer visar att den är desto oklarare för föräldrar och elever. Detta kan delvis bero på att det under de senaste åren har varit många rektorsbyten på den ena tjänsten. Lärarna efterlyser pedagogiska samtal och ett övergripande arbete med elevernas progression i lärandet.

Rektorerna anses av de intervjuade förtrogna med verksamheten. Det framkommer dock bland samtliga intervjuade att skolan upplevs som två skolor i en. Eftersom arbetslagen främst arbetar i varsin tilldelad byggnad blir den dagliga kontakten mellan arbetslagen lidande. Lärarna har visserligen kategoriträffar som syftar till att få till stånd ett utbyte av erfarenheter och en pedagogisk diskussion men diskussioner om målen i utbildningen hinns likafullt inte med. Elever och föräldrar ger klara exempel på stora skillnader i arbetssätten, förhållningssätten och värdegrundsarbetet. Detta bedöms inte alltid som positivt. Utifrån vad som framkommer i denna rapport anser inspektörerna att det pedagogiska ledarskapet bör utvecklas. Ansvarfördelningen bör också tydliggöras för elever och föräldrar.

Skolans kvalitetsredovisning för år 2004 har processats fram i arbetslagen. Lärarna menar att den är ett levande instrument och att den är styrande för verksamheten. Redovisningen innehåller utdrag ur läroplanens samtliga målområden, specificerade mål, hur skolan avser arbeta för att nå målen, hur det blev, varför det blev så samt hur skolan vill fortsätta arbetet (slutsats). Elevernas måluppfyllelse i årskurs 5 redovisas men en analys av orsakerna saknas. Inspektörerna bedömer ändå att Slättaskolan har en kvalitetsredovisning av god kvalitet eftersom den är utförlig och analyserande. Inspektörerna vill slutligen uppmärksamma på de förändringar i förordningen om kvalitetsredovisning i skolan som trädde i kraft den 15 augusti 2005 angående personalens och elevernas delaktighet i kvalitetsarbetet.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att styrning, ledning och kvalitetsarbetet fungerar acceptabelt. Skolan har en kvalitetsredovisning av god kvalitet. Det pedagogiska ledarskapet bör dock utvecklas och tydliggöras.

## 5. Tillgång till utbildning och omsorg

Språkval anordnas i årskurs 6 i spanska, franska och tyska.

Elevers val saknas på skolan vilket inte är i enlighet med författningarna.

Enligt rektorn får eleverna sin garanterade undervisningstid.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att tillgången till utbildning vid Slättaskolan är godtagbar. Elevers val anordnas dock inte enligt författningarnas krav.

## 6. Resurser

Nästan alla lärare har pedagogisk utbildning. Kompetensutveckling ges såväl enskilt som i grupp.

Lärarna menar att de har tillgång till läromedel, datorer och annat för att kunna ge eleverna en tidsenlig och ändamålsenlig utbildning. Insatser har gjorts för att dämpa ljudvolymen i rummen. Inspektörerna bedömer att tillgången till läromedel, utrustning m.m. är god.

I intervjuer med föräldrar och lärare framkommer att elever, när en lärare av olika anledningar under längre eller kortare perioder inte undervisar, enbart får viss undervisning av andra lärare som samtidigt skall undervisa i sin klass. Den mesta tiden får klassen då arbeta självständigt. Inspektörerna vill här poängtera att eleverna har rätt till lärarledd garanterad undervisningstid och att kommunen har en skyldighet att se till att så sker.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att Slättaskolan har tillräckliga resurser för att eleverna skall kunna nå målen i läroplanen och kursplanerna.

## Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten vid Slättaskolan övergripande är av godtagbar kvalitet. Resultaten av elevernas kunskaper, lärande och utveckling är gott. Arbetet med en god arbetsmiljö och delaktighet fungerar i huvudsak väl. Skolans kvalitetsredovisning är av god kvalitet. Det finns huvudsakligen tillräckliga förutsättningar för att elevernas skall kunna nå målen i läroplanen och kursplanerna.

Det finns dock behov av insatser inom följande områden.

- Elevernas inflytande över det egna lärandet bör förbättras.
- Skolan bör utveckla mer varierade arbetsformer och arbetssätt som främjar lärandet.
- Det pedagogiska ledarskapet bör utvecklas och förtydligas. Den pedagogiska samsynen bör också utvecklas.
- Handlingsprogrammet mot kränkande behandling bör utvecklas.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Elevens val anordnas inte i enlighet med författningarna (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).

Datum  
2005-12-16

Ort  
Stockholm

Susanna Åhgren  
Per-Olof Artberg